

УДК 336.027

А.Є. Анісімов, к.е.н., доц., голова Поліської районної державної адміністрації Київської області

Ю.В. Макогон, д.е.н., проф., завідувачий кафедрою «Міжнародна економіка» Донецького національного університету (м. Вінниця), заслужений діяч науки і техніки України

О.А. Пахомова, аспірант кафедри «Міжнародна економіка» Донецького національного університету (м. Вінниця)

НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДО РАЙОНУ ПОЛІССЯ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дане наукове дослідження включає аналіз та дослідження подальшого економічного розвитку району Полісся Київської області, оцінку та визначення інвестиційної привабливості району та виявлення подальших перспектив розвитку району Полісся Київської області в сучасних умовах розвитку.

В данному науковому дослідженні окреслено сучасний стан розвитку району Полісся Київської області. Досліджено загальні напрямки активізації економічного розвитку Полісся Київської області.

Дослідження описало економіко-соціальні наслідки чорнобильської катастрофи. Розкрито та простежено наслідки аварії на ЧАЕС. В роботі дано оцінку економічного стану розвитку району Полісся Київської області на сучасному етапі розвитку, проаналізовано основні напрямки економічного розвитку району. Розроблено swot-аналіз сильних та слабких сторін розвитку району Полісся Київської області. Визначено подальші перспективи розвитку та загрози. Запропоновано основні напрямки оптимізації розвитку та приваблення інвестицій до району Полісся Київської області.

Ключові слова: єврорегіон, транскордонне співробітництво, транспортний коридор, swot-аналіз.

Стаття включає 1 таблицю, 3 рисунки та 5 джерел літератури.

А.Е. Анисимов, Ю.В. Макогон, О.А. Пахомова

НАПРАВЛЕНИЯ ОПТИМИЗАЦИИ РАЗВИТИЯ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЙОН ПОЛЕСЬЕ КИЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

Данное научное исследование включает анализ и исследование дальнейшего экономического развития района Полесья Киевской области, оценку и определение инвестиционной привлекательности району и выявления дальнейших перспектив развития района Полесья Киевской области в современных условиях развития.

В данном научном исследовании очерчены современное состояние развития района Полесья Киевской области. Исследованы общие направления активизации экономического развития Полесья Киевской области.

Исследование описало экономико-социальные последствия чернобыльской катастрофы. Раскрыты и прослежены последствия аварии на ЧАЭС. В работе дана оценка экономического состояния развития района Полесья Киевской области на современном этапе развития, проанализированы основные направления экономического развития района. Разработан swot-анализ сильных и слабых сторон развития района Полесья Киевской области. Определены дальнейшие перспективы развития и угрозы. Предложены основные направления оптимизации развития и привлечения инвестиций в район Полесья Киевской области.

Ключевые слова: еврорегион, трансграничное сотрудничество, транспортный коридор, swot-анализ.

A. Anisimov, Y. Makogon, O. Pakhomova
DIRECTIONS OF DEVELOPMENT AND INVESTMENT OPTIMIZATION IN POLISSYA DISTRICT (KYIV REGION)

This research includes analysis and research of further economic development of Polissya district (Kyiv region), evaluation and determination of investment attractiveness of the region and identify further prospects of Polissya district (Kiev region) in modern conditions of development.

The research outlined the current state of Polissya district (Kyiv region) development. Investigated the general direction of economic activation of Polissya district (Kyiv region) development.

The research described economic and social consequence of the Chernobyl disaster. Opened and tracked the consequences of the accident CAES. This work assessed of the economic state of Polissya district (Kiev region) development at the present stage of development, analyzed the main directions of economic development of the region. swot analysis of strengths and weaknesses of Polissya district (Kiev region) development was developed. Identified further prospects and threats. The basic directions of development optimization and attraction of investment to Polissya district (Kyiv oblast).

Keywords: euroregion, transborder cooperation, transport corridor, swot analysis.

Поліський район розташований у північно-західній частині Київської області. Межує з Іванківським районом на півдні, з колишнім Чорнобильським районом — на сході з Житомирською областю — на заході, з Гомельською областю (Республікою Білорусь) — на півночі (рис.1). Центром Поліського району є смт Красятичі (з 1996 року, до того центр — смт Поліське). Північна частина району займає Чорнобильську зону відчуження. За даними міністерства статистики України площа Полісся складає 1288 км² (0,2% від території України, та 4,6% від території Київської області), населення району станом на 2013 р. становить 5881 особа (0,01% від населення України, та 0,3% від території Київської області).

Нажаль, на сучасному етапі розвитку, незважаючи на досить багаті природний потенціал, та вигідне розташування район Полісся Київської області є депресивним та потребує розвитку.

Теоретико-методолічною основою наукового дослідження є роботи таких авторів, як: А.А. Абагян, О.Г. Білоруса, Н.І. Демідов, С.В. Мочерного, Т. Фрідмана тощо. Однак наукова література висвітлює здебільшого сучасний стан розвитку регіону та наслідки аварії ЧАЕС, та включає недостатньо інформації стосовно подальшого пріоритетного розвитку регіону та напрямків приваблення інвестицій до регіону, що зумовлює актуальність обраної теми, спрямування роботи та її зміст.

Головною метою дослідження виступає дослідження сучасного стану економічного розвитку району Полісся Київської області, визначення подальших перспектив розвитку регіону та напрямків приваблення інвестицій.

За даними офіційного сайту Київської обласної державної адміністрації, даний район утворено з 5 жовтня 1923 року, 1923-1935рр. є Хабнянський (Хабенський) район, 1935-1957рр. — Кагановицький район.

Район Полісся має досить довгу історію, вперше в історії Полісся згадується в літопису 1274 року. За писемними історичними джерелами, господарське освоєння території Полісся відбувалося у ХІХ столітті.

Аварія на ЧАЕС 1986 року змінила життєдіяльність району. Жителі Полісся були у перший тиждень взагалі позбавлені будь-якої правдивої інформації про аварію на станції та радіоактивне забруднення території. Нарешті, 15 травня почалася евакуація дітей. З цією метою достроково був завершений навчальний рік у школах, скасовані іспити для учнів 8 і 10 класів. Близько 20% дітей, в основному з населених пунктів Вільча, Варовичі, Новий Мир, Мартиновичі отримали хвороби крові, ендокринної

системи, дихання внаслідок перебування на забрудненій території. Декілька дітей померли від онкологічних захворювань. Дані про захворюваність дорослих є неповними.

Рис. 1. Схема адміністративного поділу Київської області

Відселення населення, тим не менше, урядом СРСР не планувалося. Навпаки, був прийнятий курс на покращення умов життя і побуту у селах, що постраждали від Чорнобильської катастрофи. Впродовж 1986–1988 рр. частина сіл були газифіковані, на території Поліського району було прокладено 120 км нових асфальтових доріг, ремонтувалися будівлі сільрад, клубів, магазинів, була покращена ситуація з постачанням продуктів. Дорослим і дітям виділялися путівки. Тим не менше, захворюваність населення зростала. У продукції сільського господарства, що вироблялася на території району, — м'ясі, молоці, картоплі, хмелі, овочах — був занадто великим вміст радіонуклідів. Занепад економіки зумовив згортання будівництва доріг, виконання соціальних програм. Впродовж 1989–1993 рр. 28 тисяч населення з 31 населеного пункту, в тому числі з смт. Поліське і смт. Вільча, були повністю відселені, а територія вказаних населених пунктів передана у підпорядкування Адміністрації зони відчуження. Основними районами для переселення населення з Поліського району стали Макарівський та Фастівський райони Київської області, Черкаська та Миколаївська області.

Внаслідок аварії на ЧАЕС радіонукліди розійшлися по території України на 3,5 млн га сільськогосподарських угідь, забруднено 1167000 га лісу, 1 687 населених пунктів. В атмосферу було викинуто майже 450 різноманітних радіонуклідів, багато з котрих було короткоживучими (табл.1).

З 1986 р. територія радіоактивного забруднення (ОМС / рік та більше) було умовно поділено на зони:

Таблиця 1. Активність радіонуклідів в ЧАЕС на момент аварії

Радіонуклід	Період напіврозпаду	Активність радіонукліда
Нептуній	2,35 доби	$7,2 \cdot 10^8$
Йод	8,04 діб	$8,6 \cdot 10^7$
Стронцій	50,5 діб	$6,3 \cdot 10^7$
Ніобій-95	35,15 діб	$1,3 \cdot 10^8$
Стронцій-90	29,12 років	$6 \cdot 10^6$
Цезій-137	30 років	$8 \cdot 10^6$
Плутоній-238	87,74 роки	$2,6 \cdot 10^4$
Плутоній-239	24 065 років	$2,3 \cdot 10^4$
Плутоній-240	6 537 років	$3,3 \cdot 10^4$

1. Відчуження - територія обмежена ізолінією з рівнем радіації понад 20 мР / год і річною дозою понад 40 бер;
2. Тимчасового відселення - від 5 до 20 мР / год і річною дозою 10-40 бер;
3. Жорсткого контролю - від 3 до 5 мР / год і річною дозою 5-10 бер.

Рівні радіації на зовнішніх межах зон знизилися за рік після аварії в 10 разів. В 1991 р. прийнятий Закон України «Про правовий режим території, що отримала радіоактивне забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», який визначає рівні забруднення місцевості і вид екологічної зонічної зони.

Відповідно до статті 1 Закону забрудненої вважається територія проживання на якій може призвести до опромінення населення понад 0,1 бер за рік (перевищує природний доаварійний фон).

Відповідно до статті 2 забруднена територія поділяється на такі зони:

1. Зона відчуження - 30-кілометрова зона (40-80 Кі / км²), з якої була проведена евакуація в 1986 р. Зона відчуження потенційно небезпечна - є місця, де доводиться 1000 Кі на км².

2. Зона безумовного (обов'язкового) відселення - територія, що зазнала інтенсивного забруднення довгоживучими ізотопами: цезієм від 15,0 Кі / км², стронцію від 3,0 Кі / км², плутонієм від 0,1 Кі / км². Це територія, де людина може отримати додаткову дозу опромінення понад 0,5 бер в рік.

3. Зона гарантованого добровільного відселення - це територія з щільністю забруднення ґрунту ізотопами: цезієм від 5,0 до 15 Кі / км², стронцію від 0,15 до 3 Кі / км², плутонієм від 0,01 до 0,1 Кі / км², на цій території людина може отримати додаткову дозу опромінення понад 0,1 бер за рік.

4. Зона посиленого радіоекологічного контролю з щільністю забруднення ізотопами: цезієм від 1,0 до 5,0 Кі / км², стронцію від 0,02 до 0,15 Кі / км², плутонієм від 0,0005 до 0,01 Кі / км². На цій території людина може отримати додаткову дозу опромінення 0,1 бер за рік.

За 10 років після аварії значно знизилася радіоактивність аерозолів повітря. Так, бета-активності повітря в м. Чорнобиль знизилася на 6-8 порядків і в 1995 р. склала 105-104 Бк / м³. Характер фізико-хімічного стану радіоактивних речовин зумовило те, що під час аварії горів графіт і дуже сильно підвищувалася температура. При таких умовах утворилися оксиди і карбаміди деяких рідкісних металів. Ці радіоактивні частинки погано змиваються водою з поверхні рослин, будівель, техніки, ґрунти, рослини їх не засвоюють, вони легко переносяться вітром, водою і поширюють територію забруднення. Забруднення такого типу раніше не було.

Великі ядерні країни 1945-1963рр. провели 498 ядерних вибухів в атмосфері. В результаті цього в атмосферу викинуто 19300000 Кі радіоактивного стронцію і 33700000 Кі радіоактивного цезію, тобто загальна сума за всі роки склала 53 млн Кі, а

після аварії на ЧАЕС сумарна викиду (без урану, плутонію і радіоактивних газів) радіонуклідів дорівнює 500 млн Кі.

За оцінкою академіка Сахарова, сумарна довготривала дія радіації від зруйнованого реактора адекватна вибуху десятимегатонни бомби або 500 двадцятикилотонних атомних бомб. На сьогодні радіоактивний стан значно покращився, за висновками геофізиків України для часу напівраспаду цезію та стронцію (найбільш небезпечні речовини) достатньо 30 років, тож в 10-ти км зоні коло Чорнобиля дуже «фонить», але в 30-ти км можна бути без ризик для життя. Але слід зауважити, що період напіврозпаду таких речовин як америцій та плутоній складає сотню або навіть тисячу років. Тому певний ризик залишається.

На сьогодні район Полісся Київської області є важким, навіть можна сказати депресивним районом, котрий потребує певного розвитку, оскільки після аварії на ЧАЕС минуло 30 років то екологічний стан територій значно покращився, але його економічний розвиток залишається занепалим. За економічною структурою регіону Полісся, історично на цій території переважало сільське господарство, присутня деревообробна та будівельна промисловість. Основою сільського господарства була м'ясо-молочна промисловість та зернове виробництво. Нажаль після аварії на ЧАЕС було значно скорочено м'ясо-молочну промисловість, а виробництво льна, хмеля майже ліквідовано.

Хотілося б зазначити, що передусім регіон потребує детального визначення радіаційного фону територій району.

Для наявного уявлення напрямків розвитку територій є SWOT-аналіз, тобто виявлення сильних (S), слабких (W) факторів внутрішньої середи, та можливостей (O), загроз (T), що є факторами зовнішньої середи.

Тож до сильних сторін району Полісся можна віднести:

1. Район досить багатий на природні ресурси, а саме рілля – 14,7 тис.га, лісів – 61,7 тис.га, водних ресурсів – 1,1 тис.га. По території області протікають 177 річок. Найбільші: Дніпро, Прип'ять, Тетерів, Ірпінь, Рось, Десна і Трубіж. Стан поверхових вод є добрим.

2. Район Полісся багатий на глини та піски.

3. Наявність в районі красивих природних ландшафтів, лісових та водних ресурсів.

4. Оскільки район є частиною Київською області, та має безпосередню близькість до великих міст області (рис.2).

5. В Україні існує 7 єврорегіонів: Єврорегіон «Буг», «Карпатський Єврорегіон», Єврорегіон «Дніпр», Єврорегіон «Слобожанщина», Єврорегіон «Верхній Прут», Єврорегіон «Нижній Дунай», Єврорегіон «Ярославна». Регіон Полісся належить до єврорегіону Дніпр.

Розвиток єврорегіонів є одним з важливіших питань політики транскордонного співробітництва (рис.3).

Важливою є наявність в Україні міжнародних транспортних коридорів та розвиток транспортної інфраструктури «Вікінг», «Ярослав».

6. Територія району граничить з Білоруссю (рис.3).

До слабких сторін можна віднести:

1. Наявність зон відчуження у двох селищах району, підвищений радіаційний фон на деяких територіях, через що люди бояться пов'язувати себе з районом.

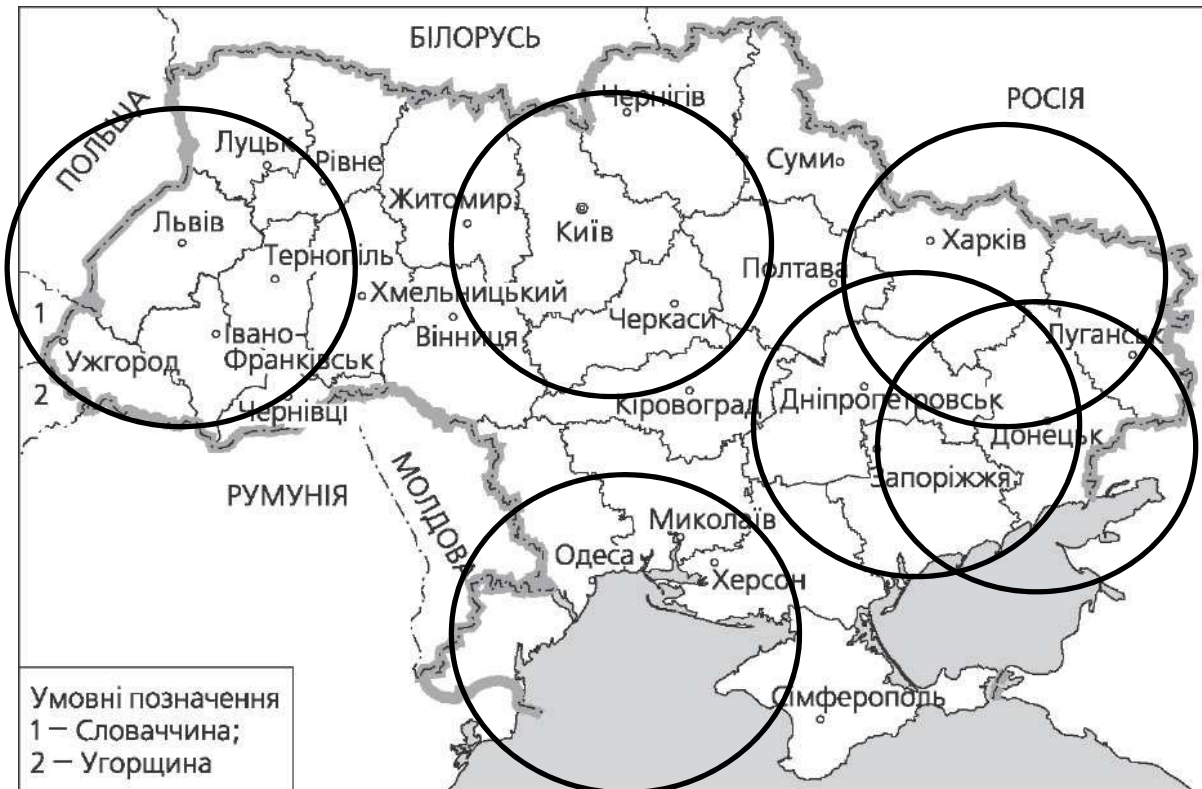

Рис.2. Карта регіональних центрів України

Рис.3. Карта єврорегіонів України

2.В районі є тільки одна залізнична станція, котра має дуже низьку погрузочну можливість, приймає біля 5вагонів на добу.

3.Пункт перетину з Білоруссю абсолютно не адаптований під перевезення вантажу, або взагалі перетину, оскільки майже немає заправок, немає ніяких магазинів, відсутність готелів для можливості перепочинку.

4. Мала кількість молодого населення.

До можливостей можна віднести:

1. Район досить багатий на природні ресурси, а саме рілля – 14,7 тис. га, лісів – 61,7 тис. га, водних ресурсів – 1,1 тис. га.

1.1. Нажаль серед найбільших підприємств можна виділити ДП «Поліське лісове господарство», котре займається лісопродукцією. Прикметним є той факт, що в регіоні виробляють лише деревину яка є значно дешевшою за готові вироби, тож доцільно розглянути створення, або підтримки розвитку ідей щодо освоєння та виробництва лісових заготовок або навіть виробництва меблів, що в свою чергу приносило б Україні більше прибутку, та збагачувало б регіон. Також це дало б можливість створенню робочих місць для населення території та є привабливим для молоді. Бажаним є приваблення іноземних інвесторів в регіон, для створення підприємств такого типу.

Наявність територій не придатних до розвитку сільського господарства дає можливість відійти від атомних станцій, перейти до створення вітряної енергії (побудова вітряних станцій) та сонячної енергії (побудова сонячних ферм), подібна тенденція притаманна більшості європейських країн. Дана форма виробництва можлива навіть в зонах відчуження.

1.2. Територія Полісся багата на наявність піску, глини, котрі є основними складовими для виробництва будівельних матеріалів (різні види цегли та інше). Тобто можливе залучення національних та іноземних інвесторів для розвитку промисловості будівельних матеріалів.

1.3. Нажаль в Україні більшість одягу та взуття є іноземного виробництва (Туреччина тощо), прикметний той факт, що більшість іноземних виробників брендового одягу та взуття, як середньої цінової категорії так і класу люкс мають власні дочірні підприємства в інших країнах, особливо в Китаї (прикладом може слугувати бренди масового виробництва zara, mango, promond, oggi тощо та досить дорогі бренди такі як майкл корс тощо). Можливо приваблення створення подібних дочірніх підприємств і в Україні, тим паче позитивною є дислокація подібних підприємств в Поліссі.

Хотілося б відмітити, що для забезпечення управління регіоном можлива побудова певних кластерів, котрі будуть максимально використовувати ресурси регіону з урахуванням риночного механізму в основних областях промисловості. Для регіону Полісся це передусім сільське господарство, будівельна промисловість та деревообробна промисловість.

1.2. Наявність в районі великої кількості озер може бути використано для створення рибних ферм. На ринках столиці майже немає живої риби вітчизняного виробника, а риба заморожена здебільшого є імпортованою, тож на сьогодні через ріст курсу валют коштує досить дорого. Територіально Поліський район знаходиться недалеко від Києва, що мінімізує транспортні та часові витрати для даного виду діяльності.

2. Наявність в районі красивих природних ландшафтів, лісових та водних ресурсів дозволяє розвивати туризм, та створення оздоровчих комплексів. Оскільки на сьогодні готельний бізнес не розвинений в регіоні, актуальним залишається питання використання ресурсів регіону.

3. Оскільки район є частиною Київської області, та має безпосередню близькість до великих міст області наявність природних ресурсів дає можливість розвитку угідь для мисливських, рибальських розваг. Або створення полігонів для екстремальних видів спорту.

4. Можливість активізації зовнішньої діяльності з Білоруссю, оскільки район є приграничним. Розвиток логістичних центрів з Білоруссю.

Важливо зазначити, що приваблення іноземних інвесторів є дуже актуальним для даного району, так і України загалом.

Привабливим для іноземних інвесторів є:

- Наявність необхідних природних ресурсів;
- Дешева робоча сила;
- Дешева оренда приміщень, або будівництво нових промислових площ;
- Наявність ринку збуту;
- Пригранична територія та інші.

Позитивним для України є: приток грошової маси до країни; конкуренція для національних виробників, покращення якості національного виробництва; наявність робочих місць; розвиток депресивних регіонів та інші.

До загроз можливо віднести:

1. Розвиток меблебудування потребує значних коштів та розвитку частого підприємництва та наявність кваліфікованих спеціалістів;

2. Розвиток туризму та розважальних полігонів потребує повної впевненості в безпечності рівня радіологічного рівня території;

3. Розвиток сільського господарства потребує дослідження визначення рівня радіації на території району;

4. Зменшення зеленого фонду району.

Резюмуючи зазначене вище, відмітимо, що район Полісся, незважаючи на наявність певних негативних факторів розвитку та загроз зазначених в SWOT-аналізі має достатній потенціал для подальшого розвитку. Таким чином серед основних сильних сторін району Полісся можна виділити багаті природні ресурси Полісся (рілля, водні ресурси), наявність корисних копалин (глин та піску), красиві ландшафти території Полісся, безпосередня близькість до великих міст області, наявність євро регіону Дніпр та міжнародних транспортних коридорів, прикордонна близькість з Білоруссю. Що в свою чергу надає можливість розвитку в районі Полісся деревообробної, будівельної, легкої, туристичної та розважальної промисловості, відхід від атомних станцій та перехід до створення вітряної та сонячної енергії. Важливою залишається розвиток зовнішньої діяльності з Білоруссю та приваблення не тільки вітчизняних інвесторів, але й іноземних до району Полісся.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kyiv-obl.gov.ua/1274960613>

2. Офіційний сайт Верховної Ради України адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7502/A005?rf7571=16320>

3. Мережа міжнародних транспортних коридорів на території України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/uk/show/transport.html>

4. Міжнародний чорнобильський порталі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chernobyl.info/Default.aspx?tabid=115>

5. Чорнобильська трагедія в документах та матеріалах // Офіційний веб-сайт СБУ («З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ» № 1(16), 2001)